

ВІДГУК

офіційного опонента докторки педагогічних наук, професорки кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України

Осадченко Інни Іванівні

на дисертаційну роботу Житницької Анастасії Анатоліївни

«Формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти»

Актуальність теми дисертації Житницької Анастасії Анатоліївни «Формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти» полягає в тому, що сьгоднішні вимоги до підготовки майбутніх учителів іноземних мов, пов'язані з соціальними, економічними та політичними потребами, вимагають від них розвинених soft skills, які є необхідними для сучасного фахівця. Проведене дослідження сприяє створенню необхідних умов для навчання майбутніх учителів іноземних мов, щоб вони могли ефективно впроваджувати освітні інновації, активно спілкуватися з учнями, їхніми батьками, колегами, адміністрацією закладу освіти та громадськістю загалом. На такого вчителя, який уміє об'єднувати і переконувати, використовуючи різні комунікаційні стратегії, покладається важлива роль у підготовці молодого покоління.

Доцільність теми дисертаційного дослідження обумовлено необхідністю вирішення низки суперечностей у сфері вивчення іноземних мов, таких як розрив між важливістю особистості вчителя іноземних мов для євроінтеграції країни та недосконалістю іншомовного освітнього середовища в педагогічних університетах; між вимогами суспільства до вчителів іноземних мов у сфері комунікації та рівнем дослідження цього питання в педагогічній теорії; між чинною системою підготовки майбутніх учителів іноземних мов і відсутністю належного методичного забезпечення для розвитку їхніх навичок гнучкої комунікації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації є складником комплексної програми науково-дослідної роботи

кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди і складає частину його наукового напрямку «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний, прогностичний аспекти» (державний реєстраційний номер 0121U107474 від 22.01.2021 р.).

Наукова новизна та теоретичне значення отриманих результатів дослідження полягають у тому, що вперше в цьому дослідженні було теоретично обгрунтовано та піддано експериментальній перевірці ефективність педагогічних умов, спрямованих на розвиток гнучких навичок комунікації у майбутніх учителів іноземних мов під час навчання у закладах вищої педагогічної освіти. Зокрема, у дослідженні були розглянуті такі аспекти: внутрішнє освоєння комунікативних методик для розвитку гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов у навчальному процесі в педагогічних університетах; упровадження різноманітних стратегій активного та інтерактивного навчання, що сприяє організації педагогічного експерименту; встановлення критеріїв і показників, що визначають рівень сформованості гнучких навичок комунікації у майбутніх учителів іноземних мов.

У дослідженні уточнено поняття “soft skills” (сукупність особистісних, професійних та соціальних навичок, які сприяють розвитку емоційного інтелекту та успіху особистості у професійній та повсякденній діяльності) і “гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов” (інтегральна характеристика особистості майбутнього вчителя іноземних мов, котра сприяє успішному вирішенню професійних та повсякденних завдань на рівні комунікативної взаємодії).

Дослідження також вирішило питання подальшого розвитку методів активної та інтерактивної взаємодії зі студентами, способів організації навчання як у традиційних, так і в онлайн форматах, що сприяють

формуванню навичок ефективної комунікації у майбутніх учителів іноземних мов у процесі навчання в закладах вищої педагогічної освіти.

Наукове значення результатів дослідження. Дослідження надає теоретичну базу для розуміння та визначення гнучких навичок комунікації, а також їхньої важливості у сучасному світі. Це сприяє розвитку теоретичних підходів до вивчення цієї теми в галузі педагогіки. Робота включає експериментальний підхід до формування гнучких навичок комунікації у майбутніх учителів іноземних мов. Ця практична частина дозволяє визначити ефективність дидактичних умов та стратегій навчання, що сприяють розвитку визначених навичок.

Безумовною цінністю дисертаційної роботи є уточнення автором дефініцій “soft skills” і “гнучкі навички комунікації майбутніх учителів”, що має важливе значення для подальшого розвитку педагогічної теорії та практики.

Обґрунтовані дидактичні умови зумовили на констатувальному етапі експерименту виявити такі критерії та показники рівнів сформованості гнучких навичок комунікації в майбутніх учителів іноземних мов: *мотиваційно-пізнавальний* (усвідомлення ролі гнучких навичок комунікації в майбутній професійній діяльності; прагнення здобувачів освіти до оволодіння гнучкими навичками комунікації; домінування позитивних мотивів в оволодінні гнучкими навичками комунікації); *змістовий* (знання сутності гнучких навичок комунікації, способів оволодіння гнучкими навичками комунікації та самоосвіти); *процесуально-поведінковий* (постійне застосування знань стосовно гнучких навичок комунікації на практиці; ефективна поведінка під час комунікативної взаємодії; упевненість під час говоріння, виступів), *рефлексивно-коригувальний* (постійне корегування своїх дій, переосмислення та прогнозування результатів подальшої взаємодії).

З'ясовано, що гнучкі навички комунікації майбутнього вчителя іноземних мов передбачають наявність у нього емоційного інтелекту, високого рівня володіння іноземною мовою, навичками комунікабельності та

особистої ефективності.

Загалом, дослідження зазначеної теми має значущість для розвитку освіти, підготовки вчителів іноземних мов та подальшого розвитку педагогічної науки, що сприяє покращенню якості освіти та підготовки фахівців для сучасного суспільства.

Теоретичне значення дослідження полягає в кількох ключових аспектах, які сприяють розвитку педагогічної теорії та підвищенню якості професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Авторка надає глибше розуміння сутності гнучких навичок комунікації, розкриваючи їхню складність та роль у сучасному суспільстві. Це допомагає поповнити теоретичний арсенал педагогічної науки. У дисертаційній роботі встановлюється тісний зв'язок між гнучкими навичками комунікації та успішною професійною діяльністю вчителя іноземних мов. Це розкриває важливість таких навичок для педагогів. Авторка враховує вплив сучасних тенденцій у галузі освіти, що допомагає підготувати майбутніх учителів до викликів сучасного освітнього середовища.

Практичне значення результатів дослідження виявляється у їх можливому використанні для розроблення освітніх програм, робочих програм, авторських силабусів та навчальних планів, спрямованих на розвиток гнучких навичок комунікації в майбутніх учителів іноземних мов. Також ці результати можуть бути корисні при створенні дисциплін за вибором для бакалаврів, у підготовці підручників, методичних рекомендацій до гуманітарних дисциплін та написанні наукових робіт. Ці методики і підходи також можуть бути використані в закладах фахової передвищої освіти, що готують учителів іноземних мов. Результати дослідження можуть бути використані під час підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов у загальноосвітніх школах, а також на філологічних факультетах у процесі підготовки майбутніх учителів іноземних мов на бакалаврському рівні. Питання, обговорені в дослідженні, можуть також стати ключовою темою науково-педагогічних об'єднань і семінарів.

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових публікаціях.

Основні положення й результати дослідження відображено в 13 наукових працях (із них 11 одноосібних), серед них 4 статті в провідних фахових виданнях України, 8 – у збірниках матеріалів і тез доповідей на науково-практичних конференціях, 1 – в інших виданнях.

Ступінь обґрунтованості наукових положень. Репрезентовані в дисертації наукові положення та теоретичні дані є перспективними та обґрунтованими.

Безумовною цінністю дисертації є визначення дидактичних умов формування гнучких навичок комунікації: перша умова – інтеріоризація комунікативних методик формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов в освітній процес педагогічного університету; друга умова – імплементація різноманітних стратегій активного та інтерактивного навчання; рівнів сформованості гнучких навичок комунікації в майбутніх учителів іноземних мов (високий, середній, низький) за такими критеріями: мотиваційно-пізнавальний, змістовий, процесуально-поведінковий та рефлексивно-коригувальний.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Аналіз змісту дисертації свідчить про наукову зрілість і самостійність дослідницької думки дисертантки, достатній рівень володіння методологією та технологією науково-педагогічного дослідження та впровадження його результатів, уміння підбирати, аналізувати та узагальнювати матеріал. Зміст розділів і підрозділів демонструє досягнення дисертанткою поставленої мети дослідження, виконання зазначених завдань.

Дисертація має всі ознаки завершеної наукової праці, складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списків використаних джерел (усього 211 найменувань, із них – 97 іноземною мовою), додатків.

Загалом текст дисертації відповідає чинним вимогам щодо його оформлення.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. У цілому, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Анастасії Анатоліївни Житницької, висловимо окремі зауваження і побажання.

1. У підрозділі 1.1. «Термінологічне поле дослідження» дисертанткою здійснено огляд джерел, присвячених зокрема питанням ефективності професійної діяльності вчителя. На нашу думку, поняття ефективності будь якого процесу, зокрема і комунікації, залежить від багатьох чинників і має неповторний спектр критеріїв, які досить важко перевірити.

2. У першому розділі дисертації слушно зазначено, що модель сучасного вчителя базується на ціннісно-орієнтованому та компетентнісному філософських підходах. Однак у самій дисертації не висвітлено вказаних науково-педагогічних підходів до формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів в освітньому процесі закладу вищої педагогічної освіти.

3. У другому розділі дослідження на стор. 129 зазначено, що експериментальною базою дослідження слугував Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди упродовж 2019–2023 рр. У дослідженні брали участь здобувачі освіти Українського мовно-літературного факультету імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка (37 осіб) спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література), що здобували фах учителя англійської мови за освітньо-професійною програмою «Українська мова і література, англійська мова в закладах освіти» та факультету іноземної філології (104 особи) спеціальностей 014.021 Середня освіта (Мова і література (англійська)), 014.022 Середня освіта (Мова і література (німецька)), 014.023 Середня освіта (Мова і література (французька)). На наш погляд, доречно було б подати вказані освітньо-професійні програми в додатки дисертації з виокремленням аспектів формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов.

4. У схемі 2.3. на стор. 147 дисертаційної роботи з поміж інших видів діяльності, які зазначені в експерименті, виокремлено науково-дослідницьку діяльність майбутніх учителів іноземних мов, на що доречно було б більше зацентувати увагу в контексті формування їхніх гнучких навичок комунікації.

Однак, висловлені зауваження та рекомендації не ставлять під сумнів отримані наукові результати, а навпаки – свідчать про перспективність досліджуваної проблеми і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Анастасії Анатоліївни Житницької.

Загальний висновок. Дисертація на тему «Формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти» є самостійною, завершеною науковою працею, що має вагомe теоретичне та практичне значення. Вона відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. №341), а її авторка – Анастасія Анатоліївна Житницька – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії PhD зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Офіційна опонентка:

докторка педагогічних наук,
професорка кафедри соціальної
роботи та реабілітації,
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Інна ОСАДЧЕНКО

С.ГРИЩЕНКО

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ОСАДЧЕНКО ІННА ІВАНІВНА 2641705947;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2641705947;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F0400000B51A34017E8D9C04;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 17:13 30.11.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 17:13 30.11.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)